

Vides pārraudzības valsts birojs

Rūpniecības iela 23, Rīga, LV-1045, tālr. 67321173, fakss 67321049, e-pasts pasts@vpvb.gov.lv, www.vpvb.gov.lv

Rīgā

14.10.2021

Atzinums Nr. 4-03/9

Par Latgales plānošanas reģiona Attīstības programmas 2021.–2027. gadam Vides pārskatu

2021. gada 16. septembrī Latgales plānošanas reģions Vides pārraudzības valsts birojā (turpmāk – Birojs) ir iesniedzis plānošanas dokumenta “*Latgales plānošanas reģiona attīstības programma 2021.–2027. gadam*” (redakcija 2.0) (turpmāk – Programma) stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – Stratēģiskais novērtējums) vides pārskata projektu (turpmāk – Vides pārskats). Programmu un Vides pārskatu izstrādāja Latgales plānošanas reģions (turpmāk – Izstrādātājs).

Likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” (turpmāk – Novērtējuma likums) 23. pieci *prim* panta sestā daļa noteic, ka Birojs sniedz atzinumu par vides pārskatu, ņemot vērā vides pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām un izraudzītā risinājuma pamatojumu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi. Turpat noteikts, ka gadījumā, ja izraudzītais risinājums nav pietiekami pamatots, Birojs atzinumā norāda iebildumus, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

Šis Biroja atzinums par Vides pārskata projektu sagatavots atbilstoši Novērtējuma likuma 23. pieci *prim* panta sestās daļas prasībām, vērtējot izraudzītā risinājuma pamatojumu un tā ietekmes uz cilvēku veselību un vidi būtiskumu, un tajā ietverti iebildumi, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

I. Vides pārskatā ietvertā informācija un izraudzītā risinājuma pamatojums:

Plānošanas dokumenta Vides pārskats atbilstoši Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 “*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*” IV nodaļas “*Vides pārskatā iekļaujamā informācija*” (turpmāk – Noteikumi Nr.157) 8. punktā noteiktajam ietver šādu informāciju:

1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi, risinājumi un iespējamās alternatīvas

- 1.1. Programma ir instruments Latgales stratēģijas 2030 ieviešanai, realizējot izvēlētas prioritātes, kas mobilizē Latgales resursus, izmanto vietējos dabas apstākļus un Eiropas Savienības (ES) pierobežu, lai mazinātu negatīvās tendences, sekotu un iekļautos Latvijas un ES attīstības procesos. Programma izstrādāta, ņemot vērā nacionālos un ES attīstības plānošanas un politikas dokumentus, tai skaitā Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma fonda (*Just Transition Fund*), Atveseļošanas un noturības mehānisma

(*Recovery and Resilience Facility*) Latvijas plāna¹ ("*NextGenerationEU*" ietvaros) prioritātes un to ietvaros veicamās darbības, kā arī, ņemot vērā stingros rezultatīvo rādītāju sasniegšanas principus, ieviešot reformas un apgūstot investīcijas, kas saistītas ar pāreju uz zaļo un digitālo ekonomiku.

- 1.2. Vides pārskats ir izstrādāts, pamatojoties uz Biroja 2021. gada 31. maija lēmumu² Nr. 4–02/45. Stratēģiskā novērtējuma mērķis ir integrēt vides aspektus Programmas plānošanā un lēmumu pieņemšanā, lai veicinātu ilgtspējīgu attīstību.
- 1.3. Programmā ir izvirzīti vidējā termiņa attīstības mērķi, definēta rīcībspējīga vide prioritāšu un apakšprioritāšu ieviešanai, noteikti izpildāmie uzdevumi (rīcības), kārtība, resursi un ieviešanā iesaistīto Latgales reģiona institūciju un uzņēmumu lomas, kā arī iezīmēti attīstības finansējuma avoti. Programmā ir izvirzīti šādi specifiskie mērķi:
 - 1.3.1. Veicinot reģiona pievilcību, samazināt negatīvās demogrāfiskās tendences ietekmi uz reģionu, noturot iedzīvotāju skaitu 220 000 līmenī;
 - 1.3.2. Attīstot darbaspēku un investējot uzņēmumos, veicināt reģiona tautsaimniecības visu nozaru ražīgumu, sasniedzot 40 % no ES vidējā iekšzemes kopprodukta (IKP) uz vienu iedzīvotāju;
 - 1.3.3. Ieviešot inovatīvas un klimata neitrālas tehnoloģijas, samazināt reģiona elektroenerģijas patēriņu IKP vienības radīšanai, tai sasniedzot 90 kWh uz 1 000 EUR IKP.
- 1.4. Latgales stratēģijā 2030 noteikti četri stratēģiskie attīstības virzieni (RV): 1) RV1 Prasmes, 2) RV2 Savienojumi, 3) RV3 Gudra pārvaldība un 4) RV4 Efektīvi uzņēmumi. Tā kā Programma ir pakārtota Latgales Stratēģijai 2030, tad atbilstoši Vides pārskatā norādītajam Programmas ietvaros tiks realizēti stratēģiskie virzieni ar atbilstošām prioritātēm:
 - 1.4.1. Stratēģiskajā virzienā RV1 Prasmes tiks īstenotas divas prioritātes: 1) Prioritāte PR 1.1 *Ekselence* sniegs atbalstu reģiona augstskolām: Daugavpils Universitātei, Rēzeknes Tehnoloģijas Akadēmijai un Malnavas koledžai, kā arī veicinās citu augstskolu filiāļu un programmu attīstību Latgalē un 2) PR1.2. Prioritāte *Arods un mūžizglītība* atbalstīs reģiona profesionālās izglītības iestādes, attīstīs reģionālo profesionālās orientācijas mehānismu, veicinās mūžizglītības principa iedzīvināšanu augstskolās un profesionālās izglītības iestādēs, kā arī uzlabos sadarbību ar Nodarbinātības valsts aģentūru (NVA) un tās sniegto atbalstu reģiona darbaspēkam.
 - 1.4.2. Stratēģiskajā virzienā RV2 Savienojumi izvirzītas četras prioritātes: 1) Prioritātes PR.2.1. *Maģistrāles* ietvaros tiks sniegts atbalsts reģiona galveno autoceļu rekonstrukcijai, dzelzceļa elektrifikācijai un attīstībai, ES ārējās robežas šķērsošanas uzlabošanai un atvieglošanai, kā arī Daugavpils lidostas attīstībai; 2) Prioritāte PR.2.2. *Ceļi* sniegs atbalstu savienojumu uzlabojumiem starp attīstības centriem, veicinās attīstības centru pieejamību no pagastiem un attālākām apdzīvotām vietām, kā arī atbalstīs attīstības centru mobilitātes infrastruktūras uzlabojumus, 3) PR.2.3. *IT* prioritāte iedzīvinās informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) pēdējās jūdzes infrastruktūras izmantošanu e–pakalpojumos un uzņēmējdarbībā, attīstīs un stiprinās publisko interneta pieejas punktu tīklu reģionā, kā arī nodrošinās datorprasmju un tehnoloģiju prasmju attīstību visos iedzīvotāju slāņos, digitālo

¹ Latvijas Atveseļošanas fonda plāns ir sagatavots atbilstoši Nacionālā attīstības plāna mērķiem, ņemot vērā EK ieteikumus un ES Padomes rekomendācijas stabilai un veiksmīgai Latvijas izaugsmei.

² Lēmums pieejams: <https://www.vpvb.gov.lv/lv/lemumi>

prasmju attīstību visos līmeņos, 4) Prioritāte PR.2.4. *Mobilitāte* atbalstīs publiskā transporta pārvaldības uzlabojumus, publiskā transporta mezglu pilnveidi, gudrās mobilitātes iedzīvināšanu reģionā un mikromobilitātes projektus reģiona pilsētās un apkārt tām.

- 1.4.3. Stratēģiskā virziena RV3 Gudra pārvaldība ietvaros darbosies četras prioritātes:
 - 1) Prioritāte PR.3.1. *Iejas* veicinās Latgales SEZ darbību, kā arī veidos un attīstīs Latgales investīciju komandu un tās ieviesto un pielietoto Latgales attīstības IT sistēmu;
 - 2) Prioritāte 3.2. *Pašvaldības* sniegs atbalstu katras pilsētas un katra novada attīstībai vissvarīgāko investīciju un attīstības projektu īstenošanai, mājokļu pieejamībai;
 - 3) Prioritāte 3.3. *Vide un klimats* veicinās siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu un energoefektivitāti uzņēmumos, publiskajās ēkās un privātajos, t.sk. daudzdzīvokļu mājokļos, risinās ūdenssaimniecības un notekūdeņu, kā arī atkritumu apsaimniekošanas vides un efektivitātes problēmas, veicinās saudzīgu dabas resursu izmantošanu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, atbalstīs mazo mikroģenerācijas infrastruktūru, kas uzņem vēja un saules baterijām saražoto enerģiju;
 - 4) Prioritāte PR.3.4. *Pakalpojumi* attīstīs klientu apkalpošanas centru (KAC) un IT balstītos valsts un pašvaldību pakalpojumus, padarīs sociālos pakalpojumus un veselības aprūpi kvalitatīvi uzlabotu un pieejamāku reģiona iedzīvotājiem, veicinās tūrismu, kultūras un sporta attīstību. Šajā prioritātē paredzētas aktivitātes jauniešiem un sociāli iekļaujošai sabiedrībai.
- 1.4.4. Stratēģiskajā virzienā RV4 Efektīvo uzņēmumu prioritātes ir veidotas atbilstoši uzņēmumu pieciem izaugsmes līmeņiem:
 - 1) Prioritāte PR.4.1. *Iesācēji* sniegs plaša spektra atbalstu uzņēmējdarbības iesācējiem: popularizēs uzņēmējdarbību, apmācīs iesācējus biznesa pamatos, sniegs konsultāciju un inkubācijas pakalpojumus, nodrošinās sākuma kapitālu un piedāvās izaugsmes investīcijas;
 - 2) Prioritāte PR.4.2. *Alpīnisti* ietvaros uzņēmēji, kas grib paaugstināt sava uzņēmuma ražīgumu un pakāpties augšup pa vērtības ķēdi, varēs saņemt biznesa vadības, mārketinga un tehnoloģiju konsultācijas, kā arī līdzfinansējumu un aizdevumus jaunu tehnoloģiju ieviešanai ražošanā.
 - 3) Prioritāte PR.4.3. *Čempioni* ir domāta reģiona jau esošo spēcīgāko uzņēmumu personalizētam atbalstam, ko nodrošinās Latgales investīciju komanda, palīdzot uzņēmumam identificēt un saņemt tam piemērotu tehnoloģiju, darbaspēka, infrastruktūras un cita veida atbalstu;
 - 4) Prioritāte PR.4.4. *Investori* dos zaļo gaismu ārvalstu un Latvijas investoriem, kas ir ieinteresēti veidot ražošanu Latgalē, piesaistot Latgales investīciju komandu visu ar jaunas ražošanas atvēršanu saistīto jautājumu risināšanai un atbalsta saņemšanai un
 - 5) Prioritāte PR.4.5. *Sirdis* sniegs atbalstu sociālo uzņēmumu darbībai un attīstībai reģionā, sniedzot atbalstu riskam pakļauto grupu pārstāvju uzņēmībai un nodarbinātībai.
- 1.5. Kā norādīts Vides pārskatā šajā plānošanas dokumenta izstrādes stadijā un detalizācijas pakāpē nav ietvertas alternatīvas to ieviešanai, bet konkrētu risinājumu izstrādes stadijā, gadījumā, ja būs jāpiemēro ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) process, risinājumiem jāizstrādā alternatīvas, kas jāizvērtē IVN procesā un ieviešanai jāizvēlas plānotās darbības alternatīvas ar labvēlīgāko ietekmi uz vidi.
- 1.6. Saistībā ar plānotajiem attīstības virzieniem un mērķiem, kā arī plānošanas dokumenta iespējamām alternatīvām Birojs sniedz savu viedokli:
 - 1.6.1. Saskaņā ar Novērtējuma likuma 1. panta 7. punktu un Noteikumu Nr. 157 8.7. punktu Vides pārskatā identificē, apraksta un izvērtē plānošanas dokumenta un iespējamo alternatīvu ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta izstrādes mērķus un teritoriju, kura varētu tikt ietekmēta. Dažādu risinājumu novērtēšanas mērķis ir izvēlēties un pamatot piemērotāko risinājumu.

1.6.2. Birojs konstatē, ka konkrētajam plānošanas dokumentam alternatīvu novērtējums Vides pārskatā nav sniegts. Vienlaicīgi Birojs vērs uzmanību uz to, ka iespējamo alternatīvu novērtējums nenozīmē, ka būtu jānovērtē iespējamās alternatīvas Programmas izstrādei kā tādai (salīdzinot to ar esošo situāciju), bet gan, ka vērtējamās ir alternatīvas veidiem un pasākumiem, ar kādiem noteiktajos attīstības virzienos varētu sasniegt plānošanas mērķus. Turklāt alternatīvos risinājumus nav nepieciešams izvērtēt pilnīgi katram pasākumam, bet gan tiem, kas saistīti ar ietekmi uz vidi, kur apsvērtas un iespējamās alternatīvas. Plānošanas dokumentu izstrādes gaitā daudzveidīgi un dažādi risinājumi vienmēr tiek apsvērti, dokumentiem tiek izstrādātas vairākas redakcijas (šajā gadījumā atzinuma saņemšanai Birojā iesniegta Programmas redakcija 2.0), gala variantā pasākumu plānā iestrādājot tikai tos, kas novērtēti kā sasniedzamajam mērķim, situācijai un pieejamam finansējumam atbilstošākie. Stratēģiskā novērtējuma uzdevums ir šīs dažādās idejas un alternatīvas izgaismot un parādīt arī Vides pārskatā, salīdzināt tās no vides ieguvumu viedokļa, pamatot, kādēļ tieši konkrētais pasākums izvēlēts kā pamatotākais. Tādēļ arī Noteikumu Nr. 157 8.7. punkts paredz, ka Vides pārskatā nepieciešams atspoguļot, kādi plānošanas risinājumi plānojuma izstrādes procesā vērtēti, un, veicot izsvērtu salīdzinājumu, pamatot konkrēto risinājumu (šajā gadījumā – konkrētās prioritātes ar pasākumiem) izvēli. Plānošanas dokumenta īstenošanas alternatīvu vērtējums ir neatņemama Stratēģiskā novērtējuma sastāvdaļa, kad salīdzinājumu kontekstā ar sasniedzamajiem mērķiem – jāatspoguļo, kā nonākts pie secinājuma, ka Programmā noteikto mērķu sasniegšanai nosakāmas tieši konkrētās atbalstāmās darbības.

1.6.3. Izvērtējis Vides pārskatu un ar to saistīto informāciju, Birojs secina, ka izstrādes gaitā Programma ir bijusi pilnveidota, izstrādājot redakciju 2.0, tomēr šādi risinājumi nav atspoguļoti Vides pārskatā, salīdzinot un pamatojot lēmumu pieņemšanas procesu un atspoguļojot Programmā veiktās izmaiņas. Biroja ieskatā plānošanas dokumenta izstrādātāji šajā gadījumā pilnībā nav izmantojuši tās iespējas, ko sniedz Stratēģiskais novērtējums.

2. Esošā vides stāvokļa apraksts, īpaši teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt, un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

2.1. Vides pārskatā iekļauta informācija par esošo vides stāvokli, analizējot pieejamo informāciju par esošo vides stāvokli teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt:

2.1.1. Latgales reģions austrumos robežojas ar Krievijas Federāciju, dienvidaustrumos – ar Baltkrievijas Republiku un dienvidos – ar Lietuvu. Reģionu šķērso trīs nozīmīgi starptautiskie transporta koridori, kas nodrošina Latgalei tiešus sakarus ar kaimiņvalstu lielākajiem centriem – Maskavu, Vitebsku, Smoļensku, Kauņu, Viļņu, Varšavu, Pleskavu un Sanktpēterburgu. Pēc iestāšanās ES reģiona robežas ar Krieviju un Baltkrieviju ir arī ES ārējās robežas.

2.1.2. No 2021. gada 1. jūlija Latgales plānošanas reģionu veido Daugavpils un Rēzeknes valstspilsētas un 7 jaunveidoto novadu pašvaldības: Augšdaugavas novads (Daugavpils un Ilūkstes novads), Balvu novads (Balvu, Baltinavas un Viļakas novads), Krāslavas novads (Aglonas novada Grāveru, Kastuļinas un Šķeltovas pagasts, Dagdas un Krāslavas novads), Līvānu novads, Ludzas novads (Ciblas, Kārsavas, Ludzas un Zilupes novads), Preiļu novads (Aglonas novada Aglonas pagasts, Preiļu, Riebiņu un Vārkavas novads) un Rēzeknes novads (Rēzeknes un Viļānu novads).

2.1.3. Iedzīvotāju skaits Latgales reģionā ir 279 161, tai skaitā novados – 158 266,

republikas pilsētās – 120 895³. Latgales reģionā salīdzinājumā ar citiem reģioniem laika periodā no 2010. gada līdz 2019. gadam ir bijis vislielākais iedzīvotāju samazinājums (par 53 848 iedzīvotājiem, kas veido 17 %).

- 2.1.4. Reģionā saimnieciski nozīmīgākās dabas bagātības ir zeme, meži, ūdeņi, derīgie izrakteņi – kūdra un smilts, kā arī gleznainās dabas ainavas. Latgalei ir liels tūrisma attīstības potenciāls Latvijas mērogā – liela virszemes ūdeņu daudzveidība, ainaviski pievilcīga lauku vide, ievērojamas valsts mežu platības, kurās ir nodrošināta publiska pieejamība ikvienam.
- 2.1.5. Reģiona teritorijā lauksaimniecībā izmantojamās zemes vidēji aizņem 46 % no kopplatības, to īpatsvars ir augstāks kā vidēji valstī. Latgales reģionā ir nozīmīgs bioloģisko lauksaimnieku īpatsvars, kas apsaimnieko vairāk nekā trešo daļu no kopējās bioloģiskās lauksaimniecības apsaimniekotās platības valstī.
- 2.1.6. 38,6 % no Latgales plānošanas reģiona kopplatības aizņem meži, kas ir nozīmīgs resurss vietējās uzņēmējdarbības nodrošināšanai. Lielākās mežu platības ir Balvu, Ludzas, Augšdaugavas novadu teritorijās.
- 2.1.7. Latgales reģions ir bagāts ar derīgajiem izrakteņiem, nozīmīgākie no tiem – kūdra, dolomīts, smilts, grants, māls, sapropelis, saldūdens, kaļķis, bet tikai neliela daļa zemes dziļu resursu tiek intensīvi izmantoti. Latgales reģionā ir viena valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradne – “Pērtnieki” – Rēzeknes novada Sakstagala pagastā un Viļānu pagastā, kurā ir A kategorijas dolomīts šķembu ražošanai⁴. 2020. gadā Latgalē krājumu bilancē bija iekļauta 141 derīgo izrakteņu atradne. Lielāko īpatsvaru no visiem krājumiem sastāda smilts – 34,06 %, kūdra – 22,46 %, dolomīts – 21,66 % un smilts–grants – 21,4 % no visiem krājumiem.
- 2.1.8. Saskaņā ar Veselības inspekcijas datiem 2020. gadā dzeramā ūdens kvalitāte Latgales reģionā tika pārbaudīta 273 ūdensapgādes sistēmās ar dažādu ūdens piegādes apjomu. Dzeramais ūdens, kas piegādāts iedzīvotājiem no lielajām ūdensapgādes sistēmām Daugavpils, Jēkabpils, Rēzeknes, Krāslavas un Ludzas pilsētās (kopumā 117 paraugos), atbilst visām dzeramā ūdens kvalitātes un nekaitīgumu prasībām. Savukārt no 13 vidējām ūdensapgādes sistēmām konstatēta rādītāju neatbilstība normatīvos noteiktajām prasībām: Līvānu un Viesītes ūdensapgādes sistēmā pārsniegta maksimāli pieļaujamā koliformu baktēriju skaita norma, Preiļu ūdensapgādes sistēmā konstatēta paaugstināta mangāna koncentrācija un palielināta duļķainība, bet Daugavgrīvas cietuma ūdensapgādes sistēmā palielināta dzelzs koncentrācija. Savukārt mazās ūdensapgādes sistēmās visbiežāk neatbilstoši ir kontrolrādītāji: dzelzs, mangāns, amonijs, duļķainība, bet no mikrobioloģiskajiem rādītājiem – koliformu baktēriju skaits. Dažās sistēmās neatbilstības konstatētas vairākos paraugos atkārtoti: 3 paraugos neatbilstība konstatēta Jāņuciema (amonijs, koliformas), Riebiņu (dzelzs, mangāns, duļķainība) un Gaiļmuižas ūdensapgādes sistēmās (amonijs, dzelzs, mangāns), 2 paraugos neatbilstības konstatētas Andzeļu, Liepu, Spuņģēnu, Strupļu un Nagļu Nr. 1 (centrs) ūdensapgādes sistēmās.
- 2.1.9. Latgales plānošanas reģions atrodas Daugavas baseina apgabalā. Garākās upes ir Daugava (garums 352 km), Dubna (124 km), Rēzekne (116 km) un Malta (115 km). Daugavas upju baseinu apgabala upes ietekmē pārrobežu slodzes (no Baltkrievijas, Krievijas un Lietuvas). Pārrobežu slodze uz Daugavas ūdensobjektu D500 novērtēta kā būtiska, tāpat tiek ietekmēti citi Daugavas ūdensobjekti, kas atrodas tuvāk lejtecei

³ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati, 2020. gada 1. jūlijs

⁴ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (LVĢMC) dati

pierobežā ar ūdensobjektu Daugava D500.

- 2.1.10. Teritorijā atrodas 1006 ezeri (Latvijā kopējais ezeru skaits – 2 256) un ūdenskrātuves⁵, no kurām 72 ūdenstilpes ir ar platību virs 100 ha un 351 ūdenstilpe ar platību no 10 līdz 100 ha. Latgalē atrodas divi Latvijas lielākie un zivsaimnieciski nozīmīgākie ezeri – Rāzna (57,8 km²) un Lubāns (82,1 km²). Latgalē esošie ezeri Drīdzis, Sivers, Ārdavs, Cārmans, Ojatu, Rāznas, Zosnas ezers, Ežezers ar savām dabas vērtībām atbilst kādam no aizsargājamo biotopu veidiem⁶. Labās ūdens kvalitātes dēļ Ārdavs, Bešona, Cārmans, Dagdas, Dubuļu, Drīdzis, Ežezers, Galšūns, Geraņimovas Ilzas, Jazinkas, Laucesas, Lejas, Lielais Gusena, Nierzas, Sivers, Rāznas, Riču, Stirnu, Svences, Tērpes, Varnaviču un Zosnas ezers ir iekļauti prioritāro zivju ūdeņu sarakstā⁷. Raksturīgi, ka daudzi ezeri savā starpā ir savienoti ar caurtekām un kanāliem, veidojot lielas ezeru sistēmas.
- 2.1.11. Liela daļa no Latgales ezeriem ir antropogēni ietekmēti, tajos attīstās eutrofikācijas procesi, kas īpaši izteikti ezeros, kuros vēsturiski ilgstošā periodā ir ievadīti nepietiekami attīrīti sadzīves un ražošanas notekūdeņi (piemēram, Lielais Ludzas ezers, Lubāns, Sološu ezers, Feimaņu ezers, Černostes ezers). Visvairāk ietekmētie ir ezeri, kuru krastos izvietotas pilsētas un apdzīvotas vietas, kā arī ezeri, kas ir populāri atpūtas un tūrisma objekti bez pienācīga apkārtnes labiekārtojuma vai apmeklētāju slodzes ir pārāk lielas (piemēram, Čortoks). Nelabvēlīgi ūdens ekosistēmas ietekmē arī HES, dambju ierīkošana, meliorācija un citas darbības, kas maina dabisko hidroloģisko režīmu.
- 2.1.12. Reģionā 2021. gada peldsezonā par valsts līdzekļiem tiek nodrošināts ūdens kvalitātes monitorings šādām peldvietām: Lielais Stropu ezers peldvieta “*Stropu vilnis*”, Šūņu ezera peldvieta Daugavpils pilsētā, Kovšu ezera peldvieta Rēzeknē, Višķu tehnikuma ciema peldvieta Luknas ezerā, Zirga ezera peldvieta Krāslavas novadā, Lubānas ezera peldvieta Gaigalavas pagastā un Rāznas ezera peldvieta Lipuškos Mākoņkalna pagastā. Daugavpils pilsētas Lielā Stropu ezera pilsētas peldvietai un Lielā Stropu ezera peldvietai “*Stropu vilnis*” piešķirts “*Zilā Karoga*” sertifikāts⁸. Savukārt vairākas pašvaldības peldvietu ūdens kvalitātes pārbaudes veic par saviem līdzekļiem (piemēram, Daugavpils pilsēta – 12 peldvietās, Ludzas novads – 2 peldvietās, Rēzeknes novads – 32 peldvietās un Viļānu novads – 2 peldvietās), tomēr tikai neliela daļa no peldvietām ir labiekārtotas un ne visur to ūdens kvalitāte atbilst normatīvo aktu prasībām.
- 2.1.13. Rekultivētās Demenes pagasta sadzīves atkritumu izgāztuves “*Demene*” teritorijā (6,5 ha) ir konstatēts gruntsūdeņu piesārņojums ar organiskām vielām, slāpekļa savienojumiem, fenoliem un hlorīdiem, vietām arī ar smagajiem metāliem un virsmas aktīvajām vielām. Dūņu lauku “Križi” un slēgtās cieto sadzīves un rūpniecisko atkritumu izgāztuves (Līksnas pagasts) apkārtnē ir nozīmīgi piesārņoti gruntsūdeņi, vēsturiski uzkrātais ievērojamais dūņu apjoms (86750 m³) rada potenciālus piesārņojuma palielināšanās un izplatības draudus. Daugavpils pilsētai un Augšdaugavas novadam ir ieceres 2021– 2027. gada ES fondu plānošanas perioda ietvaros veikt vides situācijas uzlabošanu.
- 2.1.14. Latgales plānošanas reģiona teritorijā noteiktas 118 nacionālas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (ĪADT), no tām lielākā daļa ir iekļautas arī Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*) tīklā, kā arī nacionālas nozīmes

⁵ Pieejams: www.ezeri.lv

⁶ Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/291790-noteikumi-par-ipasi-aizsargajamo-biotopu-veidu-sarakstu>

⁷ Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/60829-noteikumi-par-virszemes-un-pazemes-udenu-kvalitati>

⁸ Atbilstoši ES direktīvas 2006/7/EK kritērijiem - izcila kvalitāte, (2017.-2020.g.)

dižakmeņi, aizsargājami koki, ģeoloģiskie veidojumi un dendroloģiskie stādījumi. Kopējā ĪADT platība aizņem aptuveni 13% no reģiona teritorijas kopējās platības. Nozīmīga daļa *Natura 2000* teritoriju ir koncentrēta reģiona centrālajā daļā, kur atrodas arī Rāznas Nacionālais parks. Vairākām reģionā esošajām ĪADT (dabas liegumiem "*Lubāna mitrājs*", "*Grebļukalns*", "*Dubnas paliene*", dabas parkam "*Adamovas ezers*" un aizsargājamo ainavu apvidum "*Augšdaugava*", kurš ietver sevī dabas parku "*Daugavas loki*") ir izstrādāti dabas aizsardzības plāni.

- 2.1.15. Latgales plānošanas reģionam nav veikts kopējais atmosfēras gaisa piesārņojošo vielu izkliežu aprēķins, bet ievērojot līdzīgu aprēķinu un pārskatu informāciju, stacionārie avoti nav nozīmīgākais atmosfēras gaisa piesārņotājs. Galvenais gaisa piesārņojuma avots Latgales plānošanas reģionā ir autotransports. Ievērojot gaisa kvalitātes monitoringa datus Rēzeknē un arī citās pilsētās (piemēram, Liepājā, Ventspilī, Rīgā) var uzskatīt, ka arī Daugavpilī ir iespējami gaisa piesārņotājvielu robežlielumu pārsniegumi.
- 2.1.16. Atbilstoši 2020. gada datiem notekūdeņu bioloģiskā attīrīšana tika veikta 20 reģiona pašvaldībās 215 iekārtās, savukārt notekūdeņu mehāniskā attīrīšana veikta 15 reģiona pašvaldībās kopā 35 iekārtās⁹. Gan ar neattīrītajiem, gan attīrītajiem notekūdeņiem virszemes ūdeņos tiek novadītas biogēnās vielas, kas sekmē to eitrofikāciju.
- 2.1.17. Reģionā atkritumu apsaimniekošanā no 2010. gada tiek novērota kopējā atkritumu daudzuma pieaugums, bet kā pozitīva tendence ir norādīta dalītā atkrituma savākšana un vides piesārņojuma samazināšanās ar atkritumiem.
- 2.1.18. Latgales reģionā ir apzinātas 352 piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas, no tām 11 ir piesārņotas. Reģionā atrodas tādi riska objekti kā naftas un naftas produktu vadi, maģistrālie gāzes vadi, stratēģiskās (valsts) nozīmes autoceļi un dzelzceļa līnijas, pa kurām tiek pārvadātas arī bīstamās kravas, tāpat reģionā darbojas vairāki uzņēmumi, uz kuriem attiecas 2006. gada 5. marta Ministru kabineta noteikumu Nr. 131 "*Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi*" prasība izstrādāt rūpniecisko avāriju novēršanas programmu, savukārt četriem uzņēmumiem saskaņā ar iepriekšminēto noteikumu prasībām ir jāizstrādā drošības pārskats un civilās aizsardzības plāns. Kā riska teritorijas ir norādītas applūstošās teritorijas: ledus iešanas periodā Daugavā no Daugavpils līdz Aizkrauklei var rasties ledus sastrēgumi, kuru rezultātā applūst pieguļošās platības. Paaugstināta applūšanas riska teritorijas ir arī teritorijas ap Lubāna ezeru, kas ietver arī Rēzeknes lejteces platības.
- 2.1.19. Vides pārskatā sniegts nākotnes scenārijs, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots. Šādā situācijā Izstrādātāja ieskatā tiks kavēta reģiona ekonomiskā attīstība, tās iekšējās plānotās struktūras (pakalpojumu centru tīkla) izveide, transporta infrastruktūras attīstība, inovāciju, jaunu tehnoloģiju attīstība un ražotņu, ar to saistīto darba vietu izveide, kā arī palēnināsies pāreja uz klimatneitralitāti, tāpat tas sekmētu dabas teritoriju, tostarp ĪADT bioloģiskās vērtības mazināšanos, kas jau tagad ir atzīmēta kā vides problēma reģionā. Kopumā secināts, ja Programma netiek īstenota, būs ierobežotas iespējas ekonomiskajai attīstībai, transporta un tūrisma infrastruktūras izveidei, kā arī var notikt dabas teritoriju bioloģiskās vērtības samazināšanās un atsevišķu ezeru ekoloģiskā stāvokļa turpmāku pasliktināšanās.
- 2.2. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā ir iekļauta informācija par esošo vides stāvokli galvenajos ietekmes aspektos, ar ko saistīti attīstības virzienu lielākie izaicinājumi un vides problēmas. Informācija sniegta kontekstā ar plānošanas

⁹ [LVGMC\(meteo.lv\)](http://LVGMC(meteo.lv))

dokumentā noteiktajiem rīcības virzieniem un to īstenošanas risinājumiem (tik tālu, cik tas iespējams, ņemot vērā paša plānošanas dokumenta detalizācijas pakāpi, kas ietekmē vērtējumu detalizāciju). Pozitīvi vērtējams tas, ka vides stāvokļa novērtējums ir saistīts ar identificētajiem galvenajiem izaicinājumiem kontekstā ar Programmas aktivitātēm, kas ir viens no būtiskākajiem vides stāvokļa izvērtējuma (Vides pārskatā) uzdevumiem. Ievērojot šo uzdevumu, Vides pārskatā identificētas vides jomas, kuras varētu tikt ietekmētas ar plānošanas dokumentā paredzētajiem attīstības virzieniem un risinājumiem. Savlaicīgi identificējot riskus, iespējams novērtēt, kā ar plānošanas dokumentu vides stāvokli var uzlabot, pasliktināt vai saglabāt esošajā stāvoklī, savlaicīgi novēršot negatīvo ietekmi. Tādējādi, izstrādājot pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, kuros jau detalizētāk tiktu definēti pašvaldību turpmākie attīstības rīcības virzieni un aktivitātes ar plānotajiem investīciju projektiem, kā arī izstrādāti teritorijas plānojumi, kuros teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu (turpmāk – TIAN) nosacījumos tiks iekļautas konkrētas prasības teritoriju turpmākajā izmantošanā, pašvaldībām īpaša uzmanība jāpievērš jau Programmas Vides pārskatā konstatētajām vides problēmām, lai teritoriju turpmākajā izmantošanā tiktu novērsta/nepieļautas vides kvalitātes pasliktināšanās. No Vides pārskatā sniegtās informācijas Birojs secina, ka Latgales plānošanas reģiona pašvaldībām turpmāko teritoriju attīstības plānošanas dokumentu izstrādē jāņem vērā šādi vides aspekti:

- 2.2.1. Kā viena no problēmām Vides pārskatā ir atzīmēta konstatētā dzeramā ūdens kvalitātes rādītāju neatbilstība normatīvajos aktos noteiktajām prasībām (piemēram, vidējām ūdensapgādes sistēmām: Līvānu, Viesītes un Preiļu ūdensapgādes sistēmā, kā arī mazās ūdensapgādes sistēmām: Jāņuciema, Riebiņu, Gaiļmuižas, Andzeļu, Liepu, Spuņģeņu, Strupļu un Nagļu Nr.1 (centrs) ūdensapgādes sistēmās). Visu šo ķīmisko rādītāju paaugstināto koncentrāciju cēlonis ir to dabiski augstās koncentrācijas Latvijas pazemes ūdeņos, līdz ar to šo teritoriju pašvaldībām nepieciešams rast risinājumus dzeramā ūdens attīrīšanai, tostarp paredzot iekļaut arī atbilstošus pasākumus/aktivitātes dzeramā ūdens kvalitātes nodrošināšanai turpmākajos pašvaldības teritoriju attīstības plānošanas dokumentos – pašvaldību attīstības programmās.
- 2.2.2. Kā būtiski draudi pazemes ūdens kvalitātei var būt arī neapsaimniekotie urbumi. Birojs vēlas vērst uzmanību, ka atbilstoši likuma "*Par zemes dzīlēm*" nosacījumiem (3. panta 1. punkts) lēmumu par urbumu izmantošanu vai likvidāciju jāpieņem zemes īpašniekam, kura īpašumā ūdens apgādes urbums atrodas, tomēr pašvaldībām ir iespējams un ieteicams paredzēt pasākumus iedzīvotāju vides apziņas paaugstināšanai un aktīvākai iesaistei virszemes ūdensobjektu un pazemes ūdeņu kvalitātes saglabāšanai un aizsardzības nodrošināšanai.
- 2.2.3. Tāpat kā problēma esošā vides stāvokļa raksturojumā ir norādīti antropogēni ietekmētie Latgales ezeri, īpaši tie ezeri, kuros vēsturiski ilgstošā periodā ir ievadīti nepietiekami attīrīti sadzīves un ražošanas notekūdeņi (piemēram, Lielais Ludzas ezers, Lubāns, Sološu ezers, Feimaņu ezers, Černostes ezers), kā arī ezeri, kas ir populāri atpūtas un tūrisma objekti bez pienācīga apkārtnes labiekārtojuma vai apmeklētāju slodzes ir pārāk lielas (piemēram, Čortoks). Līdz ar to Birojs rekomendē pašvaldībām izvērtēt un rast risinājumus vides situācijas uzlabošanā, gan plānojot blīvi apdzīvotās vietās pilsētās un ciemos mājāsaimniecību nodrošinājumu ar centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu izveidi un mazo apdzīvoto vietu (līdz 500 iedzīvotājiem) notekūdeņu savākšanas sistēmu izveidi un attīrīšanas līmeņa uzlabošanu, gan esošo populāro atpūtas vietu pie ūdensobjektiem nodrošinājumu ar labiekārtotām peldvietām. Ņemot vērā to, ka Latgales plānošanas reģions ir bagāts ar ezeriem, kas aktīvi tiek izmantoti arī rekreācijai, Birojs vēlas atzīmēt, ka pašvaldībām ir saistoši Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumi

Nr. 692 *“Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība”* (turpmāk – Noteikumi Nr. 692), tostarp 8. punktā noteiktais nosacījums: *“peldvietu izveido saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto (atļauto) izmantošanu. Peldvietas robežas nosaka pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgā peldvieta atrodas.”* Vienlaicīgi Noteikumu Nr. 692 4. punktā ir paredzēts: *“pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un līdz 31. decembrim iesniedz Veselības inspekcijā priekšlikumu, ja nepieciešama peldvietas iekļaušana šo noteikumu 2. pielikumā minētajā sarakstā vai svītrosana no tā”*, tādējādi pašvaldības var noteikt nepieciešamību sniegt priekšlikumus Veselības inspekcijai par peldvietu iekļaušanu Veselības inspekcijas oficiāli novēroto iekšzemes peldvietu sarakstā, tā nodrošinot sabiedrības informētību saistībā ar novadā esošo rekreācijas vietu peldvīdņu kvalitāti.

- 2.2.4. Vides pārskatā norādīts uz ĪADT, kas ir nozīmīgs reģiona ekotūrisma resurss, tomēr problēmu rada atbilstošas infrastruktūras nepietiekamība, kā arī tas, ka daudzām ĪADT nav izstrādāti dabas aizsardzības plāni un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi¹⁰, kas detalizētāk noteiktu atļautās un aizliegtās darbības šajās teritorijās, kā arī ietvertu teritoriju infrastruktūras plānojumu. Līdz ar to turpmāk pašvaldībām būtu ieteicams sadarboties ar Dabas aizsardzības pārvaldi, lai rastu risinājumus nepieciešamās vides infrastruktūras izveidei, tādējādi reģionā būtu iespējams novērst/mazināt antropogēnās slodzes ietekmi tūristu un vietējo iedzīvotāju īpaši iecienītās dabas teritorijās.
- 2.2.5. Attiecībā uz gaisa piesārņojumu Vides pārskatā ir norādīts uz iespējamiem gaisa piesārņotājvielu robežlielumu pārsniegumiem Daugavpilī. Birojs pievienojas Izstrādātājas viedoklim, ka, ieviešot Programmā ietvertās aktivitātes apdzīvotās vietās, īpaši Daugavpilī un Rēzeknē, pašvaldībām ir jāpievērš uzmanība gaisa kvalitātei, nepieciešamības gadījumā jāveic gaisa piesārņotājvielu izkļiežu aprēķins un konkrēto risinājumu līmenī jāplāno vai jāprojektē pasākumi gaisa kvalitātes uzlabošanai. Biroja ieskatā šis būtu viens no galvenajiem vides aspektiem, kas būtu jāņem vērā, izstrādājot arī pašvaldību teritorijas plānojumus, lai risinātu/nepieļautu konfliktsituāciju rašanos starp dažādu interešu pārstāvjiem (piemēram, uzņēmējiem un iedzīvotājiem), nosakot/mainot funkcionālos zonējumus, kā arī nosakot atbilstošus nosacījumus/ierobežojumus TIAN, īpaši tas būtu jāņem vērā Daugavpils un Rēzeknes valstspilsētu pašvaldībām turpmākajā teritoriju attīstības plānošanā.
- 2.2.6. Tāpat Vides pārskatā attiecībā uz trokšņa līmeņa pārsniegumu ierobežošanu ieteikts pašvaldību teritorijas plānojumos ietvert prettrokšņa pasākumus, ja tiek plānots attīstīt transporta infrastruktūru, īpaši tas attiecināms uz Daugavpils lidostas teritorijas attīstību, degradēto teritoriju pārveidi par ražošanas zonām, loģistikas parku izveidi u.c. darbībām, kurām nepieciešama trokšņa līmeņa samazināšana. Birojs vērš pašvaldību uzmanību tam, ka Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 240 *“Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”* 147. punktā noteikts, ka: *“plānojot jaunas dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijas, tās paredz vietās, kur autoceļu, dzelzceļu un lidlauku, kā arī piesārņojošo objektu ietekme nepārsniedz normatīvajos aktos piesārņojuma jomā noteiktos piesārņojuma robežlielumus.”* Birojs rekomendē pašvaldībām, izstrādājot teritorijas plānojumu, tostarp tā grafisko daļu un TIAN, ņemt vērā minētos aspektus.

¹⁰ Vides pārskata sagatavošanas laikā reģionā tikai 17 ĪADT ir izstrādāti un apstiprināti dabas aizsardzības plāni, individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi ir 7 teritorijām, pārējos gadījumos darbības ĪADT regulē Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264 *“Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”*

Tomēr teritorijās, kur jau pašlaik konstatēti vides trokšņa robežlielumu pārsniegumi un kur to pieaugums ir prognozējams, būtu samērīgi ar plānošanas instrumentiem izsvērt ierobežojumus, vai vismaz pilnvērtīgi informēt teritoriju izmantotājus, ka attiecīgā teritorija ir nepiemērota iecerētajam izmantošanas mērķim.

- 2.2.7. Kā problēma Vides pārskatā ir atzīmēta pašvaldībām dalīto savākto atkritumu attiecīga novietošana, jo pārstrādes iespējas ir nelielas. Birojs var pievienoties Izstrādātāja ieteikumam pašvaldībām vienlaicīgi ar reformas rezultātā esošiem citiem risināmiem jautājumiem vienoties par optimāliem modeļiem, tostarp arī saistībā ar atkritumu apsaimniekošanas reģionu reformu un no jauna izstrādājamo reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu.
- 2.2.8. Kā riska teritorijas ir norādītas applūstošās teritorijas: ledus iešanas periodā Daugavā no Daugavpils līdz Aizkrauklei var rasties ledus sastrēgumi, kuru rezultātā applūst pieguļošās platības. Kā paaugstināta applūšanas riska teritorijas ir atzīmētas arī teritorijas ap Lubāna ezeru, kas ietver arī Rēzeknes lejteces platības. Vienlaicīgi Birojs vēlas vērst pašvaldību uzmanību tam, ka periodiski applūstošās teritorijas veic nozīmīgu uzdevumu vides aizsardzības mērķim, t.sk. pilda plūdu negatīvo seku novēršanas funkciju, tādēļ Aizsargjoslu likumā ir noteikts šādu teritoriju apbūves aizliegums. Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punkts paredz, ka virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu applūstošajās teritorijās aizliegts veikt teritorijas uzbēršanu, būvēt ēkas un būves, arī aizsargdambjus (tādējādi padarot teritorijas apbūvējamās). Kā vienus no izņēmumiem Aizsargjoslu likuma 37. pants paredz esošas apbūves aizsardzību, tomēr no Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punkta izriet, ka applūstošajās teritorijās noteiktu objektu būvniecība izņēmuma kārtā var tikt veikta esošu būvju aizsardzībai, tomēr šāds izņēmums nevar kalpot mērķim padarīt iecerētās apbūves teritorijas par neapplūstošām un apbūvējamām. Applūstošās teritorijas un plūdu riska teritorijas tiek noteiktas un parādītas pašvaldību teritorijas plānojumos, tāpēc Birojs rekomendē pašvaldībām īpaši pievērst uzmanību minētajām plūdu riska teritorijām, lai teritoriju plānojumos tiktu ņemti vērā Aizsargjoslu likumā noteiktie nosacījumi.

3. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas

- 3.1. Stratēģiskā novērtējuma procesā tiek sniegts vērtējums identificētajiem būtiskās ietekmes aspektiem, izvērtējot vidēja termiņa mērķus, prioritātes, apakšprioritātes un pasākumus, kuri ietverti Programmā, to iespējamās ietekmes, salīdzinot ar esošo situāciju, vides aizsardzības mērķiem un normatīvo aktu prasībām. Vides pārskatā sniegts ietekmju novērtējums, norādot pozitīvās, negatīvās, neitrālās, tiešās, netiešās, vidēja termiņa, ilgtermiņa un īstermiņa ietekmes:
 - 3.1.1. Stratēģiskajā virzienā RV.1. Prasmes plānotajām prioritātēm un tajās iekļautajiem pasākumiem Stratēģiskā novērtējuma ietvarā būtiska ietekme uz vidi netiek konstatēta, bet ar atsevišķiem pasākumiem (piemēram, izmantojot inovācijas, izglītošanas pasākumus, izstrādājot videi draudzīgus pasākumus) ietekme uz vidi varētu arī mazināties;
 - 3.1.2. Stratēģiskajā virzienā RV.2. Savienojumi plānotajām prioritātēm un tajās iekļautajiem pasākumiem kā galveno autoceļu rekonstrukcija, dzelzceļa infrastruktūras modernizācija, tostarp dzelzceļa tīkla elektrifikācija, uzlabota un paātrināta robežšķērsošana, savienojuma starp attīstības centriem un pagastiem atbalstam, velo infrastruktūras izveidei, kā arī publiskā transporta pārvaldības uzlabojumiem Stratēģiskā novērtējuma ietvarā tiek prognozēta pārsvarā tieša, pozitīva ilgtermiņa ietekme uz vides kvalitāti, kā rezultātā samazināsies laika patēriņš pārvietojoties, kā arī samazināsies vides piesārņojuma draudi. Vienlaicīgi

ar Daugavpils lidostas attīstību plānoto rīcību ieviešana būs saistīta ar ietekmi uz vidi, kur kā riska faktors ir minēts trokšņu līmenis, degvielas u.c. izmešu piesārņojums, iespējamās avārijas. Vienlaicīgi pasākumu ietvaros tiks sakārtota šobrīd pamesta un degradēta teritorija – lidlauks, un, ņemot vērā ar lidostu saistīto darbību un projekta priekšizpētes rezultātus, tiks izvēlēti vislabākie risinājumi, lai neradītu draudus videi.

- 3.1.3. Stratēģiskajā virzienā RV.3. Gudrā pārvaldība plānotajām prioritātēm un tajās iekļautajiem pasākumiem, kas tiek plānoti jaunizveidoto novadu, kā arī Daugavpils un Rēzeknes valstspilsētās, kuru ietvaros tiek plānota arī jauno uzņēmumu izveide (ar ražošanas teritoriju paplašināšanu) un transporta infrastruktūras attīstība, Izstrādātājas vērtējumā var būt saistāma ar ietekmi uz vidi, bet to izvērtēšana prognozējama pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu izstrādes ietvarā. Vienlaicīgi tādu pasākumu īstenošanai, kas attiecas uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu (piemēram, pašvaldības ēku energoefektivitātes paaugstināšana, videi draudzīga kurināmā izmantošana u.c.), kā arī ūdensapgādes, notekūdeņu un atkritumu apsaimniekošanu, kā rezultātā vidē mazināsies piesārņojums, prognozējama pozitīva un ilgtermiņa ietekme.
- 3.1.4. Stratēģiskajā virzienā RV.4. Efektīvi uzņēmumi plānotajām prioritātēm un tajās iekļautajiem pasākumiem, kas saistīti ar uzņēmumu attīstību, Izstrādātājas vērtējumā varētu būt ietekme uz vidi, bet šī ietekme ir izvērtējama konkrēto projektu ietvaros un ir nekustamā īpašuma, apsaimniekotāja pārziņā.
- 3.2. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā ir vērtētas plānošanas dokumentā izvirzīto stratēģisko virzienu un to plānoto prioritāšu pasākumu potenciāli iespējamās ietekmes uz vidi. No Vides pārskata izriet, ka ar Programmas īstenošanu faktiski ietekmes uz vidi potenciāls var būt saistāms ar jauno uzņēmumu izveidi (ar ražošanas teritoriju paplašināšanu) un transporta infrastruktūras attīstību, kā nozīmīgāko atzīmējot Daugavpils lidostas attīstību. Tomēr, ievērojot pašas Programmas detalizācijas pakāpi, netiek prognozēts, ka varētu tikt īstenotas aktivitātes ar būtisku negatīvu ietekmi (tikai identificējamu negatīvas ietekmes risku, ko nepieciešams pārvaldīt un novērst).
- 3.3. Ņemot vērā plānošanas dokumenta detalizāciju, Vides pārskatā sniegts vērtējums tikai par Programmā izvirzītajām plānotajām prioritātēm, vienlaikus norādot arī ar tām saistītos potenciālos vides riskus/konfliktus. Iespējami atbalstāmās aktivitātes (un līdz ar to – to ietekme uz vidi) Programmas ietvaros ir salīdzinoši vispārīgas – bez konkrētas teritoriālas piesaistes, tādēļ arī Vides pārskata autori atzīst, ka ietekmes novēršanai un pārvaldībai, jo īpaši uz bioloģisko daudzveidību, klimatu un citiem vides aspektiem, nozīmīgi būs jāizvērtē pašvaldību teritoriju attīstības plānošanas dokumentos un/vai nekustamā īpašuma/darbības ierosinātāja konkrēto projektu ietvaros, kas šos vides aspektus ņem vērā un negatīvu ietekmi nepieļauj.

4. Risinājumi iespējamās ietekmes uz vidi samazināšanai

- 4.1. Izstrādātājas vērtējumā Programmai, kurai nav noteikti konkrēti projekti un aktivitātes, ir aprūtināta kvalitatīva un detalizēta Programmas ietekmes novērtējuma veikšana. Vērtējot iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi un iespējas tās samazināt, šajā novērtējumā tiek pieņemts, ka, īstenojot attīstības plānošanas dokumentā iekļautos pasākumus, tiks ievēroti vides aizsardzības normatīvajos aktos noteiktās prasības.
- 4.2. Ieteiktie priekšlikumi iespējamo ietekmju mazināšanai/novēršanai plānošanas dokumentu ieviešanas laikā ir:
 - 4.2.1. Ietekmes uz vidi novērtējums. Atbilstoši Programmas detalizācijas pakāpei tieši

nevar identificēt tādas plānotās darbības, kuras ir Novērtējuma likuma 1. pielikumā, tomēr tiek pieļauts, ka tiks būvēti transporta infrastruktūras objekti, kuriem būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

- 4.2.2. Ietekmes uz *Natura 2000* teritoriju novērtējums. Pasākumu, īpaši darbības prioritātēs *Galvenie autoceļi* un *Dzelzceļš*, ieviešana ir saistīta ar iespējamām darbībām *Natura 2000* teritorijās. Gadījumos, ja konkrētais risinājums var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, saskaņā ar Likuma 4. viens *prim* panta nosacījumiem novērtē tās ietekmi uz *Natura 2000* teritoriju. Šādā gadījumā ietekmes uz vidi izvērtēšana tiks veikta, izvērtējot dažādas alternatīvas un iespējas negatīvo ietekmju samazināšanai, kā arī dodot iespēju plašākai sabiedrībai iesaistīties šajā procesā.
- 4.2.3. Sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums. Izstrādātājas vērtējumā var pieņemt, ka sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums būs jāveic infrastruktūras objektu attīstības gadījumā (inženiertehniskā apgāde un infrastruktūras uzlabošana u.c.), ceļu būvniecībai, pārtikas rūpniecības objektu rekonstrukcijai vai būvei, degradēto teritoriju revitalizācijai, lidlauku un satelīt infrastruktūras, dzelzceļu būvniecība, kā arī tūrisma infrastruktūras (kempingu, viesnīcu kompleksu, sporta trašu) būvniecībai.
- 4.2.4. Tehnisko noteikumu un tajos noteikto atzinumu vai eksperta slēdzienu saņemšana, veicot situācijas izvērtējumu vai izpēti, kuros noteiktas prasības un ieteikumi plānotās darbības negatīvas ietekmes novēršanai.
- 4.3. Papildus ir norādīti pasākumi, kurus ieteicams īstenot, lai pirms attīstības plānošanas dokumenta konkrētu pasākumu ieviešanas novērstu iespējamās negatīvās ietekmes uz vidi:
 - 4.3.1. ĪADT dabas aizsardzības plānu izstrāde;
 - 4.3.2. rekreācijas pasākumu radītās antropogēnās slodzes izpēte, apmeklētāju plūsmu izpēte un elektroniska uzskaitē ĪADT, lai novērstu pārslodzes veidošanos;
 - 4.3.3. sabiedrības izglītošana un savlaicīga informēšana par plānotajiem pasākumiem, to ietekmēm, vides un dabas aizsardzības jautājumiem kopumā;
 - 4.3.4. kvalificētu speciālistu iesaiste IVN procesā, situācijas izpētē, ekspertu atzinumu sagatavošanā;
 - 4.3.5. zinātnisko pētījumu piesaistīšana inovatīvajiem risinājumiem, pamatotu un drošu tehnoloģiju izvēlē ieviešanai ražošanā.
- 4.4. Birojs secina, ka plānošanas dokumentam ir noteikti stratēģiskie virzieni, prioritātes un plānotie pasākumi, bet plānošanas dokumentā netiek noteikti konkrēti projekti, līdz ar to Vides pārskatā ieteiktie priekšlikumi Programmas īstenošanas iespējamo ietekmju mazināšanai attiecībā uz plānotajiem pasākumiem ir vispārēji. Šādā kontekstā Birojs vērš uzmanību tam, lai arī ar Programmu netiek noteikti konkrēti investīciju projekti, bet kā jau Vides pārskatā atzīmēts, atbalstāmie projekti var būt arī saistīti ar objektiem, kuriem atbilstoši Novērtējuma likumā noteiktajam jāveic sākotnējais izvērtējums un/vai ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (*Natura 2000*) novērtējuma procedūra. Vienlaicīgi pašvaldību attīstības plānošanas dokumenti ir tiešā veidā pakārtoti plānošanas reģionu attīstības plānošanas dokumentiem, līdz ar to Latgales plānošanas reģionā esošajām pašvaldībām būtu jāņem vērā turpmākajā teritoriju attīstības plānošanā jau Programmas Vides pārskatā identificētos esošos vides riskus, kā arī Biroja šā atzinuma 2.2. punktā ar apakšpunktiem konstatētos būtiskākos vides aspektus, kam jāpievērš īpaši uzmanība, lai nepieļautu vides kvalitātes pasliktināšanos, bet sekmētu esošās situācijas uzlabošanu.

5. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Saskaņā ar Novērtējuma likuma 43. pantu paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē *Natura 2000* teritoriju, darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi *Natura 2000* teritoriju tīklam.

Latgales plānošanas reģiona Programma nav izstrādāta ar tādu detalizācijas pakāpi, lai precīzi noteiktu, vai īstenojamās aktivitātes un pasākumi ietver tādas rīcības, kuru rezultātā tieši negatīvi tiktu ietekmētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas *Natura 2000*.

Ja tomēr, ieviešot Programmu, tiks konstatēta negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritoriju, pasākumiem, kas šo ietekmi radīs, ir piemērojami kompensējošie pasākumi atbilstoši Ministru kabineta 2006. gada 18. jūlija noteikumu Nr. 594 “*Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasības ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai*”¹¹ prasībām.

6. Pārrobežu ietekme

Vides pārskata izstrādes laikā nav identificētas iespējamās būtiskas pārrobežu ietekmes, kuras rastos Programmas ieviešanas laikā.

7. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Vides pārskatā atzīmēts, ka Programmas Ieviešanas uzraudzības kārtība paredz gatavot regulārus dokumenta ieviešanas uzraudzības ziņojumus, izvērtējot gan vidēja termiņa ietekmi uz sociālekonomiskajiem rādītājiem, gan darbību rezultātu rādītājus. Tā kā Programmā paredzētie pasākumi būs reģionāla mēroga un ar ietekmi ilgstošā laika periodā gan Vides pārskata, gan Programmas monitoringā jāizmanto dati, kas netieši norāda uz vides stāvokļa izmaiņu tendencēm, orientējoties uz starpposmu notikumiem, kā arī fokusējoties uz rezultātiem. Izstrādātājas ieskatā monitoringā iespējams pielietot arī indikatoru modulūsus, piemēram, sociāli-ekonomiskie faktori – slodzes – stāvoklis – ietekme – atbildes pasākumi.

Biroja vērtējumā Vides pārskats jāpapildina ar Programmas īstenošanas vides novērtējumu un tajā izmantojamiem konkrētiem indikatoriem (piemēram, attīrīto notekūdeņu apjomi un atbilstība normatīvo aktu prasībām attiecībā uz attīrīšanu; vēsturiski piesārņotās vietas, kurās veikta sanācija un revitalizācija (skaits); ĪADT apsaimniekošanas plānu un sugu aizsardzības plānu īstenošana; gaisa kvalitātes izmaiņas pilsētās (Rēzekne, Daugavpils) u.c.) gan Programmas līmenī, gan, iespējams, arī potenciāli atbalstāmo investīciju projektu līmenī, kur vides aspektu novērtējuma nepieciešamība būtu jāintegrē arī pieteikto projekta plānā.

II Vides pārskata sabiedriskā apspriešana

Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 noteiktajām prasībām paziņojums par sabiedrisko apspriešanu plānošanas dokumentam un tā Vides pārskatam tika publicēts Latgales plānošanas reģiona tīmekļa vietnē www.lpr.gov.lv un Biroja tīmekļa vietnē. Sabiedriskā apspriešana notika laika posmā no 2021. gada 7. jūlija līdz 2021. gada 5. augustam neklātienes formā (attālināti). Videokonference tika organizēta 2021. gada 30. jūlijā *Zoom* platformā. Vides pārskata un

¹¹<https://likumi.lv/ta/id/140198-noteikumi-par-kriterijiem-pec-kuriem-nosakami-kompensejosie-pasakumi-eiropas-nozimes-aizsargajamo-dabas-teritoriju-natura-2000-tiklam-to-piemerosanas-kartibu-un-prasibam-ilgtermiņa-monitoringa-plāna-izstrādei-un-ieviesanai>

plānošanas dokumentu projekti, kā arī video prezentācija tika publicēti Latgales plānošanas reģiona interneta vietnē www.lpr.gov.lv tīmekļa vietnē.

Vides pārskatā aprakstīta Programmas un Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas gaita. Vides pārskata sagatavošanas laikā notikušas konsultācijas ar Valsts vides dienestu, Dabas aizsardzība pārvaldi un Veselības inspekciju. Konsultācijas ar kompetentajām institūcijām tikušas uzsāktas laicīgi, institūcijām un sabiedrībai tikusi dota iespēja pilnā mērā izteikt savu viedokli par plānošanas dokumentu un Vides pārskatu, to rezultāti apkopoti un pievienoti Vides pārskata pielikumā *“Pārskats par sabiedrības līdzdalību”*.

Izvērtētā dokumentācija:

Latgales plānošanas reģiona attīstības programma 2021.–2027. gadam un tās Vides pārskats.

Piemērotās tiesību normas:

1. Aizsargjoslu likums.
2. Likums *“Par ietekmes uz vidi novērtējumu”*.
3. Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5. pants.
4. Ūdens apsaimniekošanas likuma 5. pants.
5. Likuma *“Par piesārņojumu”* II, IV, V daļa.
6. Teritorijas attīstības plānošanas likums.
7. Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumi Nr. 34 *“Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”*.
8. Ministru kabineta 2002. gada 13. decembra noteikumi Nr. 118 *“Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”*.
9. Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr.157 *“Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”* III, IV, V, VI, VII, VIII daļa.
10. Ministru kabineta 2009. gada 3. novembra noteikumi Nr. 1290 *“Noteikumi par gaisa kvalitāti”*.
11. Ministru kabineta 2014. gada 24. janvāra noteikumi Nr. 16 *“Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”*.

Biroja viedoklis:

Atbilstoši Novērtējuma likuma 23. pieci *prim* panta 6. un 7. daļas prasībām Birojs konstatē:

- 1. Programmas Vides pārskats kopumā atbilst normatīvo aktu prasībām, tajā ietverti secinājumi par vides problēmām un nepieciešamajiem risinājumiem to novēršanai, tomēr tie izstrādāti tādā detalizācijā, kādu pieļauj plānošanas dokumenta detalizācija un veiktā izpēte. Pilnveidojot Vides pārskatu un plānošanas dokumentu, kā arī izstrādājot Latgales plānošanas reģiona pašvaldību attīstības plānošanas dokumentus, ņemams vērā šajā Biroja atzinumā (2.2. punktā ar apakšpunktiem un 7. punktā) un Vides pārskatā norādītais.**
- 2. Lai konstatētu Programmas īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, Latgales plānošanas reģionam vismaz vienu reizi plānošanas periodā (2027. gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) Birojā.**

Birojs vērs uzmanību, ka Latgales plānošanas reģionam atbilstoši Noteikumu Nr. 157 27. punktā noteiktajam jā sagatavo informatīvais ziņojums par to, kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi, kā ņemts vērā Vides pārskats, Biroja atzinums un sabiedriskās apspriešanas rezultāti, jāsniedz izvēlēta risinājuma pamatojums un jānorāda pasākumi ietekmes monitoringam. Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 28. un 29. punktā noteiktajam jā sagatavo un jāpublicē arī paziņojums par plānošanas dokumenta pieņemšanu.

Direktora p.i.,

Direktora vietniece, Piesārņojuma novērtēšanas daļas vadītāja (paraksts*) Indra Kramzaka

**Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu*

Atzinums nosūtīts:

- Latgales plānošanas reģionam, *E.Adresē*.